

การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการ
 แสดงตนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อเจ้าหน้าที่ ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี*
 Protective Plan Development to Enhance Efficacy in the process of human trafficking
 victims' identification to the authorities in Surat Thani Province

อารีรัตน์ อติศัยเดชรินทร์

Arreerat Adisaidachcharin

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Social Administration, Thammasat University

E-mail: nanareerat@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการแสดงตนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี งานวิจัยสนับสนุนโดยองค์กร WINROCK INTERNATIONAL มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนจากผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการแสดงตนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อเจ้าหน้าที่ ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีระเบียบวิธีการวิจัย คือ 1) การศึกษาจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยเชิญผู้เข้าร่วมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มาร่วมสนทนา จำนวน 30 คน เพื่อถอดบทเรียนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการแสดงตนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อค้นพบจากการวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะต่อ แนวทางการพัฒนางานคุ้มครองสวัสดิภาพงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 5 แนวทาง คือ (1) แนวทางการนิยามคำว่า “การค้ามนุษย์ด้านแรงงานที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี” (2) แนวทางการปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการ “แสดงตนว่า ตกเป็นเหยื่อ” (3) แนวทางการพัฒนาทีมสหวิชาชีพและเครือข่ายในพื้นที่ (4) แนวทางการปฏิบัติการเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพ การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในพื้นที่ (5) แนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการเฉพาะสำหรับปฏิบัติการเชิงพื้นที่ เพื่อนำไปเป็นแนวทางการพัฒนางานคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อไปได้

คำสำคัญ: การค้ามนุษย์; ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์; การแสดงตนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

* Received December 1, 2021; Revised February 10, 2022; Accepted April 15, 2022

Abstract

This article is part of a research paper on the protective plan development to enhance efficacy in the process of human trafficking victims' identification to the authorities in Surat Thani Province. This research was sponsored by Winrock International, which aims to draw on lessons learned from practitioners in relevant departments and develop a guideline to assist the prevention practices and improve the identification process of trafficking victims in Surat Thani Province. The methods were 1) to study based on relevant document data and 2) to focus group discussion organized by participants from government and private sectors involved in anti-human trafficking work in Surat Thani province. Recommendations were given as a guideline for future development in order to implement and assist the process of identification of victims to the authorities.

The findings provided the recommendations for developmental approaches which benefit areas regarding Protection of Welfare and Anti-Human Trafficking. The five approaches as protective action plan guidelines are: 1) to define the term “ Human trafficking in labor in accordance with the context of Surat Thani Province” 2) to create a guideline for “identification as a victim” 3) to develop the multi-disciplinary teams and local networks 4) to operate the Protection of Welfare and Anti-Human Trafficking in the area and 5) to develop the specific policies and measures for spatial operations. These can be applied for further development of protection work for victims of human trafficking.

Keywords: Human trafficking; Human trafficking victims; victims' identification from Human Trafficking

บทนำ

การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรง เป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญในระดับสากล เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์และวิถีชีวิตของผู้คนและสังคมในหลายระดับ และมีความเกี่ยวข้องกับหลายประเทศทั่วทุกภูมิภาคของโลก มีผู้คนนับล้านคนโดยเฉพาะเด็กและสตรี ต้องถูกแสวงหาประโยชน์และถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมากมายได้รับความเสียหายทั้งร่างกาย จิตใจ โอกาส อนาคต รวมถึงเกิดความเสียหายต่อบุคคล รอบข้าง ชุมชน และสังคม ซึ่งไม่สามารถประเมินมูลค่าได้ ดังนั้น หากกล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้อง คือ แนวคิดสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ ดังที่ จตุรงค์ บุญยรัตนสุทร (2559) ได้กล่าวว่า สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของคนทุกคนที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดและเป็นสากล ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ แหล่งกำเนิด เพศ อายุ สีผิว ความคิดเห็นที่แตกต่าง กัน หรือฐานะทางสังคม สิทธิเหล่านี้ทำให้คนสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่และสามารถใช้คุณสมบัติของความ เป็นมนุษย์ มโนคติและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตนเองได้

สิทธิมนุษยชนจึงถือเป็นหัวใจหลักของการดำเนินงานต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยที่รัฐจะต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ต้องดำเนินการอย่างเต็มความสามารถในการป้องกันปราบปราม ดำเนินคดี และคุ้มครองผู้เสียหาย และการดำเนินการดังกล่าวต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของผู้เสียหายการค้ามนุษย์ส่งผลให้สิทธิมนุษยชนของบุคคลผู้ซึ่งตกเป็นเหยื่อนั้นถูกละเมิด

ประเทศไทยนั้นถือเป็นประเทศหนึ่งที่ถูกจัดว่าเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และประเทศปลายทางของแรงงานที่เข้ามาจากประเทศอื่น ไทยจึงต้องเผชิญกับปัญหาการค้ามนุษย์ในหลายรูปแบบ โดยปัญหาการค้ามนุษย์มีจำนวนเพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากความต้องการแรงงานทักษะต่ำที่เพิ่มมากขึ้นในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากประเทศกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมา และเวียดนาม เพื่อเข้ามาทำงานทำที่รายได้ดีกว่า มีรายงานว่าการทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในปี 2561 เป็นจำนวน 377 ราย (รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561) นอกจากนี้ยังมีประชากรกลุ่มเสี่ยงอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มคนชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อยบนที่ราบสูง เด็กในพื้นที่ห่างไกล บุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติ กลุ่มคนเหล่านี้มีความเสี่ยงที่จะถูกค้ามนุษย์และแสวงหาผลประโยชน์ เนื่องจากคนเหล่านี้ต้องเผชิญความยากลำบากจากการถูกกีดกันและการเลือกปฏิบัติจากสังคม แรงงานบังคับถูกพบในหลายภาคของอุตสาหกรรม แต่จำนวนเหยื่อผู้เสียหายจากการบังคับใช้แรงงานที่ได้รับรายงานนั้นมีไม่มากนัก สืบเนื่องจากปัญหาด้านการคัดแยกเหยื่อ และแรงงานเองก็ขาดแรงจูงใจในการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่เพื่อร้องทุกข์ว่าตนอาจตกเป็นเหยื่อ ประกอบกับพื้นที่ที่แรงงานทำงานอยู่เป็นภาคงานที่เข้าถึงได้ยาก โครงการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศไทยของ USAID (USAID Thailand CTIP) เล็งเห็นถึงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงปัญหาที่ทำให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไม่แจ้งต่อเจ้าหน้าที่เพื่อเข้าสู่กระบวนการคัดแยกเหยื่อ (self-identification) จึงดำเนินการประสานความร่วมมือองค์กร WINROCK INTERNATIONAL และกองต่อต้านการค้ามนุษย์ ภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดำเนินงานโครงการวิจัยในครั้งนี้ เรื่องการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อนำไปสู่การเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการแสดงตนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งถือเป็นโครงการที่มีความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชน การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และแนวทางให้ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ และเข้าถึงสิทธิที่พึงควรได้รับ โดยข้อเสนอแนะและผลจากการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อพิจารณาหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หลักการปฏิบัติที่ดี และข้อเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่นโยบายในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อถอดบทเรียนจากผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการแสดงตนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อเจ้าหน้าที่ ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย คือ 1) การศึกษาจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจำนวน 30 คน คัดเลือกมาจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี อาทิ ผู้แทนจากหน่วยงานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ บ้านพักเด็กและครอบครัว ตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานแรงงานจังหวัด ตำรวจภูธรภาค 8 องค์กรพัฒนาเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นต้น มาร่วมสนทนาเพื่อถอดบทเรียนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อนำไปสู่ การเพิ่มประสิทธิภาพในการแสดงตนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาจากแนวคิดที่เกี่ยวข้องเช่น แนวคิดสิทธิมนุษยชนกับการค้ามนุษย์ และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ที่ถอดบทเรียนผ่านกิจกรรม World café เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้เล่าเรื่องราวการปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน 3 ประเด็น ได้แก่ (1) เล่าเรื่อง “การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน การเข้าไม่ถึงความคุ้มครอง และการไม่เผยตนว่าเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์” (2) เล่าเรื่อง “บทบาทของทีมสหวิชาชีพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง” (3) เล่าเรื่อง “กระบวนการและเครื่องมือในการปฏิบัติงานเพื่อการคัดแยกเหยื่อการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน และการปฏิบัติงานร่วมกัน” เมื่อระดมสมองครบทุกกลุ่ม จะมีการสรุปบทเรียน และแลกเปลี่ยนพร้อมทั้งหาแนวทางในการพัฒนางานในพื้นที่ในการปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาจากแนวคิดที่เกี่ยวข้อง และการระดมความเห็นข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมวิจัย ทั้งตัวแทนผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน โดยนำมาสรุปผล และเกิดข้อค้นพบแนวทางการพัฒนางานคุ้มครองสวัสดิภาพ งานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยแนวทางการปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการแสดงตนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเกิดข้อค้นพบ ดังนี้

1. แนวทางการนิยามคำว่า “การค้ามนุษย์ด้านแรงงานที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

นิยาม “การค้ามนุษย์ด้านแรงงานในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี” เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะภายใต้ นิยามหลักตามพระราชบัญญัติ มีข้อพึงคำนึงที่ทำให้คำนิยามมีลักษณะเฉพาะ ได้แก่

1.1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีสถานการณ์การค้ามนุษย์อยู่ในกลุ่มเฝ้าระวัง ปัญหา

- เนื่องจากเป็นศูนย์กลางภาคใต้ตอนบน มีการคมนาคมทุกระบบ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับ จังหวัดต่าง ๆ และประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งมีความเจริญทางเศรษฐกิจและเป็นเมืองท่องเที่ยว

- ประชากรจากพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ทั้งภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้ รวมถึงแรงงานต่างด้าวอพยพมาทำงานในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนมาก แต่ไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านมาให้ถูกต้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี เทศบาลเมืองเกาะสมุย และอำเภอเกาะพะงัน ทำให้มีประชากรแฝงจำนวนมาก

- มีการเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งชาวไทยจากภูมิภาคต่าง ๆ และแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะ ธุรกิจท่องเที่ยว การเกษตร และการประมงทะเล และภาคบริการในสถานประกอบการต่าง ๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว สถานประกอบการต่าง ๆ มีความต้องการแรงงานในอัตราค่าจ้างงานราคาถูกเป็นจำนวนมาก

- แรงงานต่างด้าวที่เข้ามามีทั้งแรงงานที่เข้ามาอย่างถูกต้องตามกฎหมายและกลุ่มที่ลักลอบเข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งกลุ่มหลังอาจทำให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ และอาจตกเป็นเหยื่อในการค้ามนุษย์ได้ง่าย เนื่องจากแรงงานเหล่านี้จะจ่ายมอบต่อนายจ้าง เพื่อที่จะได้ทำงานในประเทศไทยต่อไป

1.2 ประเภทแรงงานที่เสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ในพื้นที่ ได้แก่ การเกษตร การประมงทะเล ธุรกิจท่องเที่ยว และภาคบริการใน สถานประกอบการต่าง ๆ

2. แนวทางการปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการ “แสดงตนว่า ตกเป็นเหยื่อ”

จากสถานการณ์และข้อจำกัดแรงงานที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ไม่แสดงตนหรือปฏิเสธความเป็นเหยื่อนั้น มีข้อเสนอสำคัญได้แก่

2.1 การสร้างความเชื่อมั่นในระบบการคัดแยก โดยเน้น “ความไว้วางใจและรู้สึกปลอดภัยแก่ผู้เสียหาย” ซึ่งที่ผ่านมาระบบและกระบวนการคัดแยกเหยื่อของพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีกลไกที่ว่าด้วย

ทีมสหวิชาชีพที่มีศักยภาพ และระบบที่ชัดเจน แต่ทั้งนี้พบว่ายังมีข้อจำกัดเรื่อง “การสร้างควมไว้วางใจและความรู้สึกปลอดภัยของผู้เสียหาย” ซึ่งถือเป็นประเด็นสำคัญ ให้เหยื่อเปิดเผยตนและขยายผล ฉะนั้นจึงต้องมีการพัฒนากระบวนการคัดแยก เน้น “การเข้าถึงเหยื่อ” “การปฏิบัติการเชิงคุ้มครองนำ ปราบปรามตาม” และการสร้างความตระหนักที่สิทธิของตนเอง ตามหลักสิทธิมนุษยชน จะทำให้แรงงานได้รับสิทธิอันพึงได้ โดยทีมสหวิชาชีพนอกจากจะพัฒนาระบบงานแล้ว ต้องพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน ให้มีทักษะ เรียนรู้เทคนิค และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความไว้วางใจและความรู้สึกปลอดภัยแก่ผู้เสียหาย

2.2 การประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกช่องทาง จากข้อจำกัดในการปฏิบัติงานการคัดแยกเหยื่อ ที่เหยื่อมีความเชื่อในทางที่ผิด และได้รับข้อมูลไม่ถูกต้องทั้งจากนายจ้างและผู้นำพาตั้งแต่ก่อนเข้ามาทำงานในประเทศไทย และไม่มีโอกาสได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิการคุ้มครองและการช่วยเหลือตามกฎหมาย อีกทั้งมองเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นปฏิปักษ์ และที่ผ่านมาพบว่าการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐยังเข้าไม่ถึงกลุ่มแรงงานอย่างแท้จริง จึงส่งผลต่อการปฏิบัติงานคัดแยกเหยื่อเป็นอย่างมาก ฉะนั้น การทำงานเชิงรุก การประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ที่ถูกต้อง จึงต้องมีย่างต่อเนื่อง และขยายกลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ให้มากขึ้น โดยการทำงานเชิงรุกนี้จะต้องสร้างความร่วมมือ ทั้งจากประเทศต้นทาง นายจ้าง สถานประกอบการในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงแกนนำแรงงานต่างด้าวในแต่ละพื้นที่ที่จะเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นกระบอกเสียง และเป็นตัวแทนให้แก่หน่วยงานรัฐต่อไปได้

2.3 การพัฒนาล่าม “ไม่ใช่แค่แปลภาษา แต่ ล่าม คือ ผู้ให้การปรึกษา” ในกระบวนการคัดแยกเหยื่อ ล่าม คือบุคคลที่สำคัญมากในการช่วยเหลือทีมสหวิชาชีพในการปฏิบัติงานคัดแยกเหยื่อ เพราะส่วนใหญ่ผู้เสียหายไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ฉะนั้น บุคคลที่จะมาเป็นล่าม ที่จะมาช่วยทีมสหวิชาชีพ นอกเหนือจากการแปลภาษา สื่อสารให้เข้าใจ จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ สิทธิ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และผู้ปฏิบัติงาน เป็น ล่ามสามารถช่วยทีมสหวิชาชีพในการสร้างความไว้วางใจและความรู้สึกปลอดภัยของผู้เสียหายได้ การพัฒนา ล่ามจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก โดยต้องมีการพัฒนาและจัดอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งเรื่อง สิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายจรรยาบรรณ เทคนิค / ทักษะในการให้การปรึกษา และการสร้างความไว้วางใจ ฯลฯ รวมทั้งมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันในพื้นที่

2.4 เน้นการคุ้มครอง มากกว่าการปราบปราม การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ด้านแรงงานมีความคาบเกี่ยวกับค้ามนุษย์ในรูปแบบอื่น ๆ และมีข้อจำกัดการคัดแยกมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ จึงเป็นงานที่ต้องปรับทัศนคติและสร้างการสื่อสาร ที่สะท้อนนัยยะของการคุ้มครองแรงงาน (ต่างชาติ) มากกว่า การปราบปราม เพราะโดยนัยยะความเข้าใจ “กฎหมายการค้ามนุษย์ เน้นการปราบปราม มากกว่าการคุ้มครอง” หรือ ความเข้าใจต่อการช่วยเหลือ คือ “การส่งกลับ มากกว่า การทำให้แรงงานต่างชาติสามารถทำงานได้อย่างเป็นธรรม” หมายรวมถึง การประสานความร่วมมือ ในแต่พื้นที่ ร่วมกับประเทศต้นทาง ควรจะทำงานทั้งเชิงป้องกัน และคุ้มครองช่วยเหลือ มากกว่า การส่งกลับโดยที่วิถีชีวิตยังขาดฐานการสร้างและการพัฒนาชีวิต อันส่งผลให้เกิดวงจรการ “ส่งกลับ - ย้อนกลับ - นำพาเพิ่ม” ยังคงอยู่

3. แนวทางการพัฒนาทีมสหวิชาชีพและเครือข่ายในพื้นที่

เป็นข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาและเสริมสร้างระบบทีมสหวิชาชีพในพื้นที่ที่สามารถปฏิบัติการอย่างสอดคล้องกับบริบท สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น โดยเน้นงานเสริมสร้างผู้ปฏิบัติงานทีมสหวิชาชีพ งานเสริมสร้างเครือข่ายสหวิชาชีพ มีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างศักยภาพผู้ปฏิบัติงานทีมสหวิชาชีพ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการจัดตั้งทีมสหวิชาชีพและทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มาจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน แต่พบว่าที่ผ่านมายังขาดการพัฒนาทีมอย่างต่อเนื่อง จึงมีแนวทางในการพัฒนาทีมสหวิชาชีพ ดังนี้

(1.1) ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นผู้ประสานงานหลัก

(1.2) จัดทำทะเบียนรายชื่อ และข้อมูลของทีมสหวิชาชีพที่ทันสมัย เนื่องจากมีการโยกย้ายเจ้าหน้าที่อยู่บ่อยครั้ง

(1.3) มีการจัดทำคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติงานให้แก่ทีมสหวิชาชีพของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะ และสามารถเป็นคู่มือให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และมีความเข้าใจที่ตรงกัน

(1.4) ควรจะมีการจัดประชุม พบปะกัน และวางแผนงานร่วมกัน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งที่ผ่านมาทีมสหวิชาชีพจะได้พบปะกันเมื่อมีการดำเนินงานร่วมกันเท่านั้น

(1.5) ควรจะมีการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้กระบวนการคัดแยกผู้เสียหาย ถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงควรจะมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง กับบุคลากร ทีมสหวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติการตรงได้อย่างต่อเนื่อง

(1.6) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ (Best practice)

(1.7) การจัดตั้งทีมสหวิชาชีพในระดับอำเภอ ให้ครอบคลุมทุกอำเภอ โดยทีมสหวิชาชีพระดับจังหวัดอาจเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน

(2) ข้อเสนอแนะต่อการเสริมสร้างเครือข่ายในการร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

(2.1) ควรจัดให้มีเครือข่ายลุ่มทั้งระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้มีกลุ่มที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน และมีมาตรฐานในการทำงานช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

(2.2) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่าย สถานประกอบการ นายจ้าง และต่อ ยอดสู่การพัฒนาให้ความรู้ด้านแรงงาน และการเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานในพื้นที่

(2.3) ควรจะส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่

(2.4) ควรให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในชุมชน ในพื้นที่ คือ ผู้ปกครองฝ่ายท้องที่ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งควรจะมีการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งถือว่าเป็น

คนที่ใกล้ชิดและรู้จักพื้นที่ นอกจะเป็นเครือข่ายที่เฝ้าระวังแล้ว ยังเป็นเครือข่ายที่เป็นคนถ่ายทอด และเป็นกระบอกเสียงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชนในพื้นที่ได้

(2.5) ควรจัดให้มีเครือข่ายแรงงานข้ามชาติ หรือ แรงงานต่างด้าว ที่จะเป็นเครือข่ายสำคัญที่เป็นกระบอกเสียง การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เกี่ยวกับ สิทธิ การคุ้มครองช่วยเหลือ และรวมถึงเป็นเครือข่ายการเฝ้าระวังปัญหาในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และเป็นเครือข่ายในการทำงานให้แก่หน่วยงานรัฐต่อไปได้

(2.6) ควรพัฒนาเครือข่ายภาครัฐ เอกชนและภาคประชาสังคม สร้างทีมเครือข่ายในการทำงานทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล เพื่อให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในการทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

(2.7) ควรพัฒนาและสนับสนุนให้มีเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน และเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นทีมสหวิชาชีพของจังหวัด ซึ่งในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเครือข่าย NGO ที่ทำงานช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ค่อนข้างน้อย ฉะนั้น จึงต้องมีการประชุมหารือ และสร้างความร่วมมือกับ NGO ในพื้นที่ให้มากขึ้น

(2.8) การทำงานบูรณาการกับประเทศต้นทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ซึ่งจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นถือเป็นจังหวัดต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง จึงต้องมีการทำงานกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นระบบและชัดเจน และมีการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

(2.9) การทำงานบูรณาการร่วมกันในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ เนื่องจากมีลักษณะปัญหาการค้ามนุษย์ที่คล้ายคลึงกัน และมีการเชื่อมโยงกลุ่มเครือข่ายการค้ามนุษย์ในแต่ละจังหวัดที่อาจเป็นกลุ่มเดียวกัน

4. แนวทางการปฏิบัติการเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพ การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ในพื้นที่

จากประเด็นการถอดบทเรียน พบว่าในพื้นที่ที่มีความต้องการที่จะพัฒนาการทำงานการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ทั้งเรื่องกฎหมาย บุคลากร การสร้างทีมปฏิบัติการ และระบบที่ชัดเจน โดยมีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

4.1 การปรับปรุงแนวทางการทำงานการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และข้อเสนอต่อข้อกฎหมาย

- ควรมีการออกแบบขั้นตอนวิธีการทำงานที่เป็นระบบและเหมาะสมกับพื้นที่ เนื่องจากงานค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีประเด็นเฉพาะเชิงพื้นที่

- การทำงานที่เป็นระบบนั้น ควรมีการจัดเวทีระดมความคิดเห็น และการประชุมติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อระดมสมอง วางแผนงานร่วมกัน ตั้งแต่ก่อนเริ่มปฏิบัติการการประเมินการคัดแยกผู้เสียหาย การวางแผน การช่วยเหลือ และการสรุปผลการปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง เพื่อนำมาเป็นต้นแบบ และนำมาปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติในครั้งต่อไป

- ควรมีการจัดเวทีระดมความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ต่อการปฏิบัติงานตามข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ด้านแรงงานที่ผ่านมา เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็น ปัญหาอุปสรรคและ

ข้อเสนอแนะต่อส่วนกลาง เพื่อนำไปปรับปรุงแนวทางในการทำงานคุ้มครองการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ด้านแรงงานต่อไป

4.2 การสนับสนุนและพัฒนาทีมผู้ปฏิบัติงาน

- ควรพัฒนาระบบทีม เพื่อสนับสนุนระบบปฏิบัติการคุ้มครอง การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติงานของระบบงานคุ้มครองป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ทั้งทีมจับกุม ทีมสหวิชาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามาส่วนร่วมในการวางแผนงานก่อนเริ่มปฏิบัติการ ตั้งแต่ขั้นการจับกุม จนวางแผนช่วยเหลือและส่งต่อ เพื่อให้การทำงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และเป็นระบบที่ชัดเจน

- ควรพัฒนาทีมสหวิชาชีพ ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในงานคุ้มครอง การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ด้านแรงงานอย่างต่อเนื่อง ให้มีองค์ความรู้ เทคนิคทักษะ ที่สามารถช่วยเหลือผู้เสียหายได้ตรงกับสภาพปัญหาที่แท้จริง โดยให้ทีมเกิดระบบเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง ไม่ได้มองว่างานนี้เป็นภาระงานขององค์กรใดเพียงองค์กรเดียว

5. แนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการเฉพาะสำหรับปฏิบัติการเชิงพื้นที่

5.1 การเสริมสร้างองค์ความรู้และศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

- การเสริมสร้างองค์ความรู้แก่ชุมชน เน้นการทำงานเชิงรุก เป็นการทำงานเพื่อให้ความรู้แก่ชุมชนเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ให้มากยิ่งขึ้น

- การเสริมสร้างองค์ความรู้แก่กลุ่มเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ด้านแรงงานหรือกลุ่มเหยื่อค้ามนุษย์ เช่น การจัดโครงการอบรมให้ความรู้แก่แรงงานเกี่ยวกับสิทธิของแรงงาน โดยต้องให้ความสำคัญกับทั้งแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติ

- การเสริมสร้างองค์ความรู้แก่ทีมงาน / เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการขับเคลื่อนกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

5.2 การสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์

- เครือข่ายการเฝ้าระวังและช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มเสี่ยง เช่น ในกลุ่มแรงงานควรมีการเข้าไปสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือกันของกลุ่มแรงงาน โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานข้ามชาติ

- เครือข่ายเฝ้าระวังปัญหาของชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมการขับเคลื่อนกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ภายในชุมชนของตนเอง

5.3 การสร้างเครือข่ายขององค์กรภาคี

จุดแข็งของการทำงานในส่วนขององค์กรพัฒนาเอกชน ก็คือการมีขนาดองค์กรที่เล็กและคล่องตัวในการทำงานเชิงพื้นที่ แต่ปัญหาขององค์กรเหล่านี้ก็คือการกำหนดประเด็นการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของแหล่งทุน ทำให้หลายโครงการไม่มีความต่อเนื่อง ฉะนั้นแนวทางหนึ่งในการสร้างให้เกิดกลไกทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รัฐควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่าย การทำงานระหว่างองค์กร

ต่างๆ ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ โดยเน้นให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นของประสบการณ์การทำงาน เพื่อให้สามารถสร้างเวทีการเรียนรู้ร่วมกันและสามารถเติมเต็มกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาได้อีกทางหนึ่ง

5.4 การจัดทำระบบฐานข้อมูล

การมีระบบฐานข้อมูลที่ทันสมัย และมีรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการทำงานอย่างเพียงพอ เป็นต้นว่า ข้อมูลด้านกระบวนการและพฤติกรรมของการค้ำมนุษย์ ข้อมูลคดี และบทเรียนจากเหยื่อหรือผู้เสียหาย ถือเป็นกลไกการทำงานที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้กระบวนการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์มีประสิทธิภาพ

5.5 การประสานงานระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

สร้างความเข้าใจกับแรงงานในประเทศต้นทางเกี่ยวกับปัญหาการค้ำมนุษย์ ทำข้อตกลงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน (MOU) ในเรื่องการแก้ไขปัญหาการเข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

อภิปรายผลการวิจัย

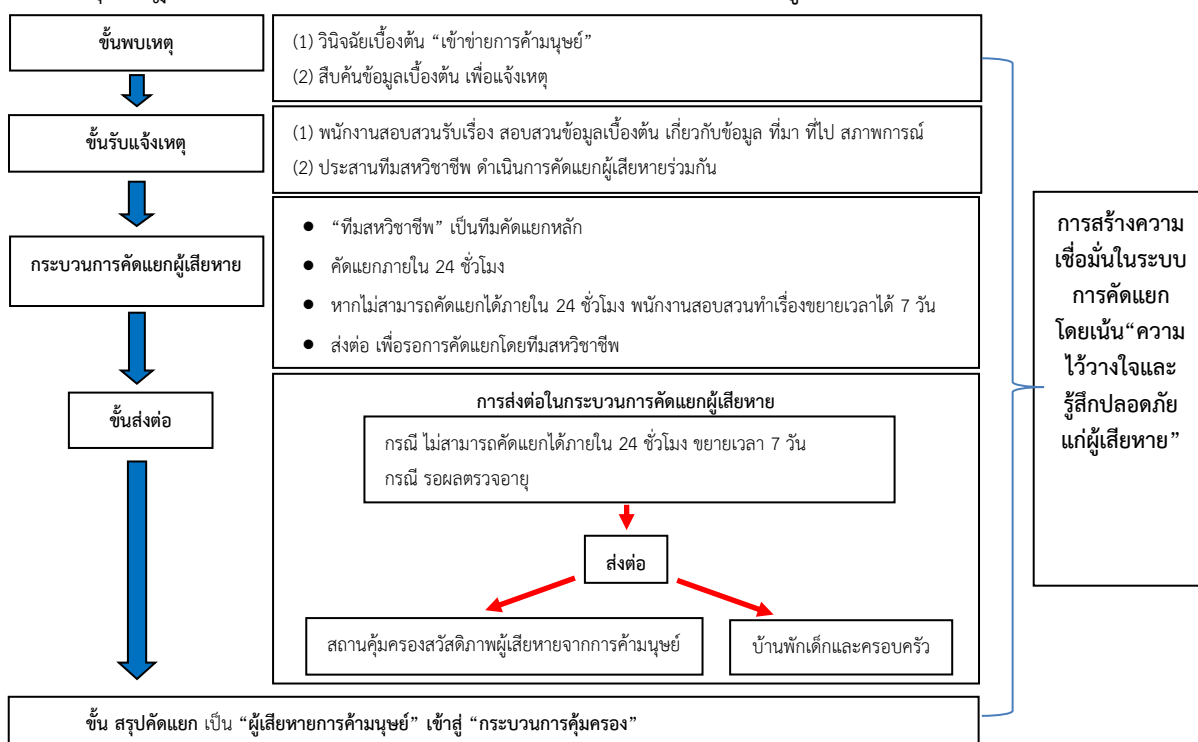
ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงการนำเสนอแนวทางการพัฒนาในพื้นที่จากการถอดบทเรียนของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งหากจะพิจารณาแล้วการดำเนินการแก้ปัญหาการค้ำมนุษย์ด้านแรงงานของไทยกำลังเผชิญกับปัญหา และความท้าทายในการแก้ปัญหาการค้ำมนุษย์หลายด้าน ทั้งด้านเชิงนโยบาย เชิงบริหาร การปฏิบัติงาน และเชิงบูรณาการ ซึ่งการที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ด้านแรงงานได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการตระหนักและเข้าใจในปัญหาดังกล่าว และมองว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องได้รับแก้ไข โดยต้องมีความร่วมมือกันอย่างจริงจังจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม ครอบครัวยุวมชน และทุกคนในสังคม มิใช่ปัญหาของคนใดคนหนึ่งเท่านั้น

ดังนั้น ข้อค้นพบจากการวิจัยที่ให้ข้อเสนอแนะต่อ แนวทางการพัฒนางานคุ้มครองสวัสดิภาพงานป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ 5 แนวทาง คือ (1) แนวทางการนิยามคำว่า “การค้ำมนุษย์ด้านแรงงานที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี” (2) แนวทางการปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการ “แสดงตนว่า ตกเป็นเหยื่อ” (3) แนวทางการพัฒนาทีมสหวิชาชีพและเครือข่ายในพื้นที่ (4) แนวทางการปฏิบัติการเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพ การป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ในพื้นที่ (5) แนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการเฉพาะสำหรับปฏิบัติการเชิงพื้นที่ สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนางานคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ต่อไปได้

องค์ความรู้การวิจัย

จากการถอดบทเรียนพบว่ากระบวนการปฏิบัติงานเพื่อการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีกระบวนการที่ชัดเจน และมีการทำงานร่วมกันในรูปแบบทีมสหวิชาชีพที่เข้มแข็ง ดังนี้

จากภาพพบว่ากระบวนการปฏิบัติงานเพื่อการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้นมีลำดับขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยมีกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ค้นพบ 5 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ (1) ขั้นพบเหตุ (2) รับแจ้งเหตุ (3) กระบวนการคัดแยกผู้เสียหาย (4) ส่งต่อ และ (5) คัดแยกเป็น “ผู้เสียหายการค้ามนุษย์” เข้าสู่ “กระบวนการคุ้มครอง” ฉะนั้น การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการแสดงตนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อเจ้าหน้าที่ จึงต้องมีการพัฒนาทุกขั้นตอน โดยต้องสร้างความเชื่อมั่นในระบบดังกล่าวที่เน้น “ความไว้วางใจและรู้สึกปลอดภัยแก่ผู้เสียหาย” เป็นสำคัญ และสามารถนำข้อค้นพบจากงานวิจัย แนวทางการพัฒนางานคุ้มครองสวัสดิภาพงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 5 แนวทาง คือ (1) แนวทางการนิยามคำว่า “การค้ามนุษย์ด้านแรงงานที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี” (2) แนวทางการปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการ “แสดงตนว่า ตกเป็นเหยื่อ” (3) แนวทางการพัฒนาทีมสหวิชาชีพและเครือข่ายในพื้นที่ (4) แนวทางการปฏิบัติการเพื่อการคุ้มครองสวัสดิภาพ การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในพื้นที่ (5) แนวทางการพัฒนานโยบายและมาตรการเฉพาะสำหรับปฏิบัติการเชิงพื้นที่ นำไปเป็นแนวทางการพัฒนางานคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1.1 การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ควรมีการพัฒนาทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และพัฒนาให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

1.2 การพัฒนาทีมสหวิชาชีพและเครือข่ายในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง อาทิ การเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์

1.3 การเสริมสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังปัญหการค้ามนุษย์ในพื้นที่ ทั้งในกลุ่มแรงงาน กลุ่มชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ ฯลฯ และเน้นการทำงานในเชิงป้องกัน หรือเฝ้าระวังปัญหการค้ามนุษย์ให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและออกแบบแนวทางการพัฒนาทีมสหวิชาชีพและเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะ เครื่องมือ และศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์

2.2 งานวิจัยนี้ ควรมีการศึกษาในทุกภูมิภาค เพื่อให้ทราบข้อมูลของแต่ละแห่ง ที่มีบริบทและสภาพปัญหาที่แตกต่างหรือคล้ายคลึงกัน เพื่อนำมาวิเคราะห์ และพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อย่างรอบด้านมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กองต่อต้านการค้ามนุษย์. (2562). รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ปี 2561. แหล่งที่มา: <https://www.e-aht.com/>. สืบค้นเมื่อ วันที่ 30 ส.ค. 2562.
- จตุรงค์ บุญยรัตนสุคนธ์ .(2559). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทย และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน .กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 84. ความมั่นคงของมนุษย์: การค้ามนุษย์ในไทย. โครงการความมั่นคงศึกษา สถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ,พิมพ์ครั้งแรก. ตุลาคม 2553.
- มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา. รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ และปัญหาด้านนโยบายกฎหมาย ในประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2559–2560. มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา โครงการต่อต้านการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน Human Rights and Development Foundation (HRDF) Anti-Labour Trafficking Project (ALT).